

Novel·la Barrero se serveix del poeta Fernando Pessoa per fer un recorregut per la intrahistòria de Portugal i pren un rinoceront com a clau del relat

Invitació a Lisboa

J.A. MASOLIVER RÓDENAS

De l'escriptor i periodista Miguel Barrero (Oviedo, 1980) vaig comentar en aquestes pàgines la novel·la *Los últimos días de Michi Panero* (2008), atret pel que de moribós prometia el títol. I sentia curiositat per veure què podia dir-se de nou sobre un tema tan gastat. Tan gastat com podia ser-ho la figura del poeta Antonio Machado a *Camposanto en Collioure* (2015). Gairebé totes les novel·les de Miguel Barrero es mouen entre la invenció i la documentació, i totes s'han pogut llegir amb interès però amb un cert sentiment d'insatisfacció. Per l'intent de sortir de l'obvietat sense aconseguir-ho i perquè la documentació resulta insuficient. Que el potencial del bon narrador hi era ho confirma l'originalíssima *El rinoceronte y el poeta*, entorn de Fernando Pessoa. La seva principal virtut és que, sense diluir-se en cap moment la figura del poeta, es tracta així mateix d'una singular visió de la història o, si es prefereix, de la intrahistòria d'un país, Portugal, tan mal comprès pels espanyols. La lectura s'enriqueix amb la presència d'un paquiderm, el rinoceront, que esdevé sens dubte exòtic però al mateix temps clau per al desenvolupament del relat.

El narrador és un eminent estu-

diós de l'obra de Pessoa. Rep una misteriosa carta del seu mestre José Gonçalves amb la qual potser vol convidar-lo a participar en els actes de celebració del vuitantè aniversari de la mort del poeta. Però hi ha una raó més oculta que es revelarà com la realment important en aquesta novel·la plena de revelacions: li agradaria "contarle algunas cosas de las que querría hacerle participe antes de que sea demasiado tarde para todos". La invitació constitueix un bon pretext perquè puguem recórrer amb Espinosa "la ciutat que més li agradava del món", i sobretot el que està relacionat amb l'autor d'*El llibre del desassossec*.

Recórrer Lisboa és recórrer al mateix temps la història de Portugal, de la qual el rinoceront és un dels seus símbols. El paquiderm va desembarcar al port de la capital el 1515, va lluitar contra un elefant, al qual va vèncer, i va acabar naufragant a l'embarcació en què viatjava a Roma. Va ser Albrecht Dürer qui va donar la seva defini-

L'autor concep el país com un somni, un poble esperant un messies o un imperi que no li va arribar mai

Vista del pont rere el Padrão dos Descobrimentos a Lisboa

tiva immortalitat al temible rinoceront de ressons mitològics. Com ple de ressonància mitològica ho està, sobretot, la figura del rei Sebastião I de Portugal, el Desitjat, que va morir a la batalla d'Alcazarquivir el 1578 però que la llegenda va decidir que no estava mort sinó adormit, i que tornaria per salvar el país per crear el cinquè imperi que li retornés la seva grandesa. Se'ns va preparar per a un desenllaç inesperat i que només resultaria inversemblant si no acceptéssim la meravellosa inversemblan-

ça en què ha viscut un poble en espera d'un messies o d'un imperi que per sort –així ens va anar a nosaltres!– mai no li va arribar. Un somieig que es prolonga al llarg de la història fins a arribar a la revolució dels clavells i que troba la seva millor expressió en Pessoa. Segons Gonçalves, ni ell ni els seus nombrosos heterònims van existir, "se trataba de dar cuerpo a otra ensoñación, ésta de carácter filológico o literario". "O poeta é um fingidor", però si tot és una ficció, quin és el significat de l'existència

Emanuel Bergmann

ERIC FEFERBERG / AFP

Novel·la

Mags, nazis i dubtes morals

ANTONIO LOZANO

Corren bons temps per a la màgia. Allà es troba l'audiència televisiva global rendida als dracs i als Caminants Blancs. Però què se'n va fer de la conduïda per senyors amb turbant que treien conills del barret de copa? Emanuel Bergmann (Saarbrücken, Alemanya, 1972) li retorna les constants vitals i indefectiblement l'homenatja en trac-

tar-se d'un art quasi desaparegut.

El truc segueix dos fils narratius que acabaran convergint. D'una banda ens explica la història del fill d'un rabí vidu que a la Praga dels anys trenta s'uneix a un circ ambulat per tal d'arribar a emular l'il·lusionista que el dirigeix. El seu ascens a la fama es produeix sota el nom artístic del Gran Zabbatini, identitat que li servirà per ocultar

la seva condició jueva. En capítols alternatius, la trama ens condueix a Los Angeles l'any 2007, on Max Cohn, un resolutiu nen de deu anys de classe mitjana, assisteix afligit a la crisi matrimonial dels seus pares. Disposat a impedir el seu divorci, intentarà contactar amb el mag que en un vell disc ratllat del seu pare assegura conèixer el sortilegi de l'amor etern.

Bergmann juga amb atreviment la carta de la *feel good novel*, i aposta per la lenta cocció de la tendresa entre el nen ingenu que continua creient en impossibles i l'ancià convençut que la vida (com el seu art) és una farsa cruel, malgrat que no farà escarafalls en un darrer acte de redempció. *El truc* es llegeix seguit, destaca per la seva desmitificadora mirada a l'il·lusionisme i demana a crits una versió cinematogràfica lacrimògena. Queda

EYE UBIQUITOUS / GETTY

per a Espinosa, que ha dedicat tota la seva vida al seu admirat poeta? Barrero pot concloure amb aquestes paraules que resumeixen l'esperit tot d'un llibre fantasmagòric, per concloure que Portugal és un somni, però "por mucho que Portugal sea un sueño, nadie podría soñar nunca una ciudad como Lisboa". Certament, aquesta lectura convida a (re)visitar-la. |

Miguel Barrero
El rinoceronte y el poeta

ALIANZA EDITORIAL. 208 PÀGINES. 15,50 EUROS

obert a consideració l'encert (o fins i tot la moralitat) de recórrer a l'Holocaust (el llibre arriba a incloure un cameo d'Adolf Hitler, Terezín i Auschwitz) com a justificació de les cicatrius i el desencís que assolen Mosche, sobretot perquè parlem d'una obra que té en la manipulació emocional i la comicitat dos dels seus principals punts forts.

Ara bé, no cal tenir poders sobrenaturals per saber que, si vau gaudir amb *El noi del pijama de ratlles* de John Boyne o *La vida és bella* de Roberto Benigni, les objeccions s'esfumaran com un paquiderm sobre l'escenari. |

Emanuel Bergmann
El truc / El truco

LA CAMPANA/ANAGRAMA. TRADUCCIÓ AL CATALÀ: ALBERT VITÓ/AL CASTELLÀ: CARMEN GAUGER. 384/336 PÀGINES. 20,90 EUROS

Novel·la Nickolas Butler plasma la història moderna dels EUA a través d'una generació unida pel peculiar univers pedagògic dels 'boy scouts'

Pur realisme nord-americà

ROBERT SALADRIGAS

Si hi hagué un temps en els anys seixanta i setanta que el postmodernisme (Gass, Barth, Hawkes, Gaddis, Pynchon, Coover, Barthelme, Abish) va liderar la novel·la nord-americana, avui és prou clar que el realisme ha tornat per recuperar l'espai del que havia estat desplaçat. Considero simptomàtic que aquests últims mesos hagi tingut ocasió de comentar dues traduccions gairebé consecutives d'obres realistes destacades: *Imagina que no estoy* d'Adam Haslett i *Comunidad* d'Ann Patchett, totes dues editades per Alianza de Novelas. Ara m'arriba un tercer llibre, tal vegada l'exemple més pur del realisme nord-americà actual i la seva voluntat d'innovar l'estructura narrativa sense qüestionar el que tenen de tradicional les històries que conta. Faig referència a *Al cor dels homes*, de Nickolas Butler (Pennsilvània, 1978), criat a Wisconsin i producte del famós –des de l'època de Raymond Carver– i controvertit Taller d'Esriptura de la Universitat d'Iowa.

De manera que l'originalitat de la novel·la i el seu atractiu no és només per l'assumpte –la història d'una generació de nord-americans relacionats amb el peculiar univers educatiu dels *boy scouts*– sinó per la manera de construir el llargrelat en tres blocs interconnectats a la vegada que cada un posseeix la seva pròpia identitat narrativa. El primer, datat a l'estiu del 1962 en un campament Chippewa de

Wisconsin, el protagonitza l'angoixat adolescent Nelson, víctima d'assetjament social, el seu únic amic Jonathan i el vell Wilbur, exsoldat i cap de tropa. En el segon, trenta-quatre anys més tard, Jonathan (convertit en magnat del transport) acompanya el seu fill Trevor, Nelson és llavors el cap del campament i pare i fill sostenen un impressionant duel generacional en presència de l'amant del genitor. La tercera part (estiu del 2019)

Potent i dura, l'obra retrata com el pas del temps evidencia l'incontenible declivi del país

les claus

L'AUTOR Va estudiar a la Universitat de Wisconsin i és producte del famós i controvertit Taller d'Esriptura de la Universitat d'Iowa.

L'OBRA En aquesta novel·la, la segona, innova en l'estructura narrativa que construeix en tres blocs interconnectats en un període del 1962 al 2019. Es va donar a conèixer amb *Canciones de amor a quemarropa* (2015) que també va publicar Libros delAsteroide.

gira a l'entorn de Rachel, l'antiga xicota de Trevor, militar que en la vida civil va caure abatut pel tret absurd d'un borratxo, l'única dona que acompanya el seu fill Thomas al campament que dirigeix l'ara envellit Nelson, antic heroi del Vietnam que mor tractant de defensar l'honor de Rachel.

Com és de suposar, entre el 1962 i el 2019, un període de gairebé seixanta anys i entremig un canvi de segle i de mil·lenni, transcorre la història moderna dels Estats Units a través d'un grapat de personatges generosos en matisos, gent corrent que assumeix amb naturalitat el seu capítol de flaqueses. Ara bé, expressats en la seva globalitat per l'estil intens, molt elaborat de Butler que sap inserir adequadament les individualitats en l'àmbit col·lectiu, el que revela la novel·la amb absoluta convicció és que el pas del temps, gens compassiu amb les persones i les seves complexitats humanes, ha suposat per a l'imperi nord-americà, per a la seva classe mitjana corporativament escèptica envers els vells valors morals que l'havien sustentat, mostrar clamorosos símptomes de la seva mediocritat i un declivi imparabile, farcit de clivelles, el desenllaç del qual –en ple desvarieig grotesc de Trump que ni tan sols es citat– ningú no gosa pronosticar amb una esperança mínima en el futur del món globalitzat.

El realisme de qualitat –en la línia prima que condueix fins al mestratge de John Steinbeck o John Dos Passos– busca, ben al contrari que els postmoderns i els seus hereus, destacar l'emotivitat de les històries per abocar-se a la veritat més profunda i aconseguir que, per damunt de tot, l'escriptura es faci d'allò més llegible. Així és l'estètica que fa seva –i de passada revitalitza– el jove Nickolas Butler a la seva segona novel·la. **Potent i dura.** |

Nickolas Butler
Al cor dels homes / El corazón de los hombres
EDITORIAL EMPÚRIES/LIBROS DEL ASTEROIDE. TRADUCCIÓ AL CATALÀ: MARC RUBIÓ/AL CASTELLÀ: MARTA ALCARAZ. 488/413 PÀGINES. 22,95 EUROS

Escoltes en la passada New Orleans Bowl

ICON SPORTSWIRE / GETTY